

Правна рубрика

АДМИНИСТРАТИВНИ АКТОВЕ ОТНОСИМИ КЪМ ОТБРАНАТА, НАЦИОНАЛНАТА СИГУНОСТ И ВЪНШНАТА ПОЛИТИКА КОНТРОЛ ЗА ЗАКОНОСЪОБРАЗНОСТ

АКАД. ПРОФ. Д.Ю.Н. ИЛИЯ В.ИЛИЕВ

Акад. Проф. д.ю.н. ИЛИЯ В. ИЛИЕВ е член на Съюза на учените; член на съюза на юристите в РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ; Доктор Хонорис Кауза; Почетен професор. Отличаван многократно с редица награди, медали и ордени. Преподавател по „Административно право“, „Административен процес“ /експерт по Административния и Съдебния контрол/. Доктор по право с тема – „Съдебен контрол върху актовете на управление“.

Преподава също „Обща теория на правото и държавата“. Като Доктор на юридическите науки е автор на монографията „Общотеоретична Юриспруденция“. Курсът по Държавно управление му даде възможност за по-близък контакт с органите на публичната администрация в различни сфери на управлението. Преподавал е в редица Университети в Република България, както и водещи чуждестранни Университети. Автор е на повече от двадесет и пет монографии и над сто публикации в областта на управлението, административния и съдебния контрол. Под ръководството на проф. Илиев са защитили дисертационни трудове над 25 докторанти.

Така на кратко описан, но богат теоретичен опит на проф. д.ю.н. И. В. Илиев е до голяма степен свързан с практическата дейност както в национален, така и в международен план, като Адвокат от САК – София с над 25 год. стаж, освен това в кантората му са се обучавали много млади юристи и мениджъри.

ЕКАТЕРИНА И. ИЛИЕВА - СУДЕНТ 5 КУРС
ЮРИДИЧЕСКИЯ ФАКУЛТЕТ НА СУ.

След завършването на средното си образование в Частна немска гимназия “Ерих Кестнер”- гр. София през 2018 г., постъпва редовно обучение в Юридически факултет на Софийски университет “Св. Климент Охридски”. Владее професионално говоримо и писмено български, немски, английски и руски език. По време на обучението си, усвоява практическата дейност в Адвокатска кантора “Доктор Илиев” при САК.

Активно е участвала в издателската дейност на редица монографии от автори в юридическата кантора, които упражняват и преподавателска дейност. Участвала е в редица международни конференции в страната и чужбина.

Резюме: Така представената статия анализира някои особености на контрол за законосъобразност на административните актове издадени на специално основание т.е. специална клауза. Акцентът се насочва към въпроса. - Все пак подлежат ли административните актове на контрол във връзка с чл. 120, ал. 2, прил. 2 от КРБ т.е., когато са обявени за необжалваеми. Особено внимание се отделя на необжалваемост на административните актове, обявено със закон и тяхното обявяване за нищожни т.е. непораждащи правни последици в правната действителност. В каква степен е от значение международната правна доктрина и има ли предимство пред националната, както и кога и как следва да се прилага.

Ключови думи: контрол за законосъобразност, специална клауза, право на обжалване, необжалваемост, недействителност, нищожност, анализ, акцентираща, законосъобразност, институционалност, компетентност, орган на управление, обществени отношения.

ADMINISTRATIVE ACTS RELATING TO DEFENSE, NATIONAL SECURITY AND FOREIGN POLICY LEGALITY CONTROL

ACADEMICIAN PROF. DOCTOR OF LAWS ILIA V. ILIEV

Doctor of legal sciences, member of the Union of Scientists in Bulgaria, author of more than 25 monographs, including numerous reports, participated in a lots of international conferences, as well as a practicing lawyer.

EKATERINA I. ILIEVA-STUDENT AT 5TH COURSE – LAW FACULTY AT “SOFIA UNIVERSITY

5th year student at the Faculty of Law at Sofia University “St. Kliment Ohridski”. After completing his secondary education at the private German high school “Erich Kästner” in 2018, she began full-time studies at the Faculty of Law of Sofia University “St. Kliment Ohridski”. She is proficient in spoken and written Bulgarian, German, English and Russian. During her studies, she mastered the practical work at the “Doctor Iliev” Law Office by SBA. She was actively involved in the publishing of a number of monographs by authors from the Law

Office, who also are lectors. She participated in a number of international conferences.

Abstract: *The article thus presented analyzes some peculiarities of control for the legality of administrative acts issued on a special basis, i.e. special clause. The emphasis is on the question - Are the administrative acts still subject to control in connection with art. 120, par. 2, annex 2 of the KRB, i.e. when declared non-appealable. Special attention is paid to the non-appealability of administrative acts declared by law and their declaration as null and void, i.e. not giving rise to legal consequences in legal reality. To what extent is international legal doctrine relevant and does it take precedence over national legal doctrine, and when and how should it be applied.*

Keywords: *legality control, special clause, right of appeal, non-appealability, invalidity, nullity, analysis, emphasis, legality, institutionality, competence, governing body, public relations.*

Контролът за законосъобразност върху индивидуалните или общите административни актовете както и подзаконовите нормативни актове на органите на държавната и местната администрация е от изключителна важност за законосъобразно действие/бездействие/ на управленските органи / ИЗПЪЛНИТЕЛНАТА ВЛАСТ/, стига да накърняват правата и законните интереси на гражданите и юридическите лица, които са нарушени или застрашени. Това обуславя наличие на правен интерес на субектите на правото, което е необходимо и достатъчно основание за възникване на задължение за държавата да осигури адекватна им съдебна защита. Важно е да се акцентира, че се предвижда и някой отклонения от това правило като се допуска по изключение със закон въвеждането на необжалваемост на някой категории административни актове. Този въпрос не веднъж е стоял на внима-

нието на анализите в различни научни трудове във връзка с институционализираната правна норма на чл. 120 от КРБ, както и не отдавна на разработката в монографията „Конституционно право на гражданите по обжалването на актовете на публичната администрация“ с автор проф. д.ю.н. Илия В. Илиев. Считаме, че заслужава внимание въпросът отнасящ се до същността на предложение 2 на ал. 2 от чл. 120 - КРБ т.е. не биха могли да се обжалват актове които изрично посочените със закон не могат да подлежат на контрол относно тяхната законосъобразност. При тази законова възможност, при обявяване на административни актове като необжалваеми пред съда, трябва да се има предвид, че законодателя следва да се съобразява с международните договори, по които Р. България е страна. Такива административни актове биха били

актовете, отнасящи се до Отбраната, Националната сигурност и Външната политика.

В тази връзка сериозно си поставяме въпросът. Налице е административен акт от категорията посочени по-горе, който според неговата значимост и съгласно закона не подлежи на съдебен контрол, поражда правни последици и успоредно с това сме констатирали, че в съдържанието на текста съществува явно противоречие с институционално съществуващи законо установени правни норми, т.е. административния акт, *независимо, че е издаден на основание институционализирана правна норма* той е накърнил правата и свободите или законните интереси са нарушени или застрашени от незаконосъобразния административен акт на гражданите или юридическите лица, посредством съществуващото противоречие с материалния закон. Това означава, че е налице, според административното право, недействителност на съществуващия акт, проявена във двете й норми-унищожаемост и недействителност. С това се определя кръга от лица, които имат право на искане за обявяване за нищожност на административния акт - чл. 149, ал. 5 АПК. Подобни актове са засегнати от един или няколко порока и накърняването на законността от тях е изключително силно. Следователно, поставянето в изпълнение на подобни актове би могло доведе до непоправими последици. Отново ми се иска да обърнем внимание, че в настоящия коментар става въпрос за административни актове които са обявени от закона за необжалваеми. Не би могло да се допусне, че искане за обявяване на нищожност може да се реализира от лице, чиито права или законни интереси не са нарушени или застрашени.

Казаното изисква безкомпромисно познаване на материално-правните механизми за регулиране на управленските процеси за да се приложат с цялостната строгост на закона, стъпил здраво на фундамента на Конституцията, за да не се допусне превратно упражняване на власт при недопустимост за прилагане на оперативна самостоятелност, съобразено или не с разпоредбата на чл. 169 АПК, с цел недопускане оставянето на административния акт в правната действителност.

В какво именно се състои този контрол след като със закон са обявени за необжалваеми някои категории административни актове с цел опазване на основите на конституционния ред или на други особено важни общественни интереси свърза-

ни с отбраната и националната сигурност на страната или отнасящи се до външната политика, чл. 128 ал. 3 от АПК, т.е. грубо са засегнати обществените отношения. Това не означава, че с институционализирането необжалваемостта на по-горе посочените актове, законодателя ще изключи възможността засегнатите лица да се отнесат до съда с искане да ги обяви за несъществуващи в правния мир, или назовано с термина на административното право, заинтересованата страна ще поиска обявяването нищожността на административния акт, което е една от формите за недействителност. Такива актове т.е. нищожните съдържат един или няколко порока. Накърняването на законността на държавно управление от такива актове е изключително силно тъй като се засягат устоите на конституционно установения и доразвит от текущото законодателство административно-правен ред/липса на компетентност, не спазване на законната форма и т.н/. Подобни актове не пораждат абсолютно никакви правни последици, т.е. не съществуват за правната действителност, казано образно тъй като акт е нищо в правната действителност. Следователно непораждат правни последици и не следва да се иска отмяна на нещо което го няма. Отмяна се иска ако нещо се е или ще се породи. Въпреки това обстоятелство за по-голяма сигурност да се иска обявяването на съществуващия акт за нищожен, чл. 149 ал. 5 АПК, във вр. чл. 173 ал. 1 АПК, което не е отмяна. В случая въпросът се свежда до официална констатация, че актът нарушава законността, и, че не е породил правни последици. Това обявяване на нищожност няма задължителен характер, *но е препоръчителен, който* осигурява правната стабилност и сигурност на адресатите на акта. Обявяването на нищожността става със съдебен акт /решение - чл. 172, ал. 2 АПК/. Важно условие в полза на адресата е, че срока за искане на нищожността е безсрочен - чл. 149, ал. 5 АПК. В случаите когато процесът се отнася до подзаконови нормативни актове, той приключва като се прилагат разпоредбите на чл. 193 и чл. 194 от АПК. Пренебрегването на тези принципи би довело до погаването достойнствата и правата на човека и гражданското общество в условията на правовата държава по смисъла на чл. 4 ал. 2 от Конституцията. В този смисъл следва да подчертаем, че „правова държава“ означава упражняване на държавната власт на основата на Конституцията и в границите на закони, които материално и формално й съот-

ветстват-принцип институционално регламентиран от разпоредбата на чл. 7 от Конституцията-Държавата отговаря за вреди ,причинени от незаконни актове или действия на нейни органи или длъжностни лица.

В това отношение могат да се посочат редица порочни примери, най вече при нарушаване условията за законосъобразност на административните актове, както например първото условие, липса на компетентност на органа автор на акта. Много често се среща акт подписан от неznайно кой с запетайка вместо титуляра автор на акта, без подписаният акт да е уторезиран по надлежния ред.

Поради големия интерес към подобни случаи, казусът е стоял на вниманието на Народно-та Събрание поради което е образувано Конституционно дело №12 от 2014 год., от 21.07.2014 год. с предмет, тълкуване на чл. 120 ал. 2 от КРБ. Дело-то е преклключило с Решение, че със закон може да се предвиди необжалваемост пред съд на изрично посочена категория административни актове в случай на необходимост, в който смисъл е и нашия коментар. Отново ще напомним ,че това въвеждане не означава, че ще се изключи възможността за-сегнатите лица да се ползват пред съда с искане за обявяване нищожността на административния акт. Още веднъж ще обърнем внимание, че става въпрос за необжалваемост само по съдебен ред. Относно административен ред въпросът не стои като предмет за анализ. Въпреки това следва да обърнем внимание,че изключването от обхвата на оспорване по административен ред е институционализиран и уреден в чл. 82 от АПК.

Искането може да се реализира от заинтересованата страна, гражданин или организация, от омбудсмана, от автора на акта, от висше стоящия орган според това кой ред се прилага според дадената от закона възможност, административен или съдебен ред съгласно институционализираната разпоредба на АПК.

Възниква още един сериозен въпрос, акта е обявен за нищожен по предвидения от АПК ред и край казуса преклключва. Напротив, ако се цели да се постигнат правни последици порочния акт трябва да се оздрави т.е. да се издаде напълно нов административен акт, който няма никаква правно-логическа обвързаност с нищожния акт, липсва каквато и да е било връзка между двата акта. Издаденият нов административен акт подлежи на същите процесуални действия српмямо същия на каквито е подле-

жал стария. Подобни казуси могат да се установят във всяка една област на държавното и местното управление на държавата. В тази връзка следва да отбележим, че подобни казуси стоят на вниманието на международната правна доктрина произтичащи от редица международни актове.

Възможността за осъществяване на контрол за законосъобразността на административните актове чрез обявяването нищожността на един административен акт защитава принципа произтичащ от институционалността на чл. 7 от Конституцията, че е налице отговорността на държавата за вредите, причинени от законосъобразни актове на нейните органи, както вече стана дума. В противен случай би се превънала в голословна декларация.

Все пак както стана ясно тази възможност на заинтересованата страна би се реализала само при положение, че е налице необжалваемост на някой категории административни актове произтичащо от чл. 120, ал. 2, предл. 2. - КРБ. Това изисква при реализиране правомощията на законодателя в тази насока, той да се съобрази с разпоредбите на международните договори, ратифицирани, обнародвани и влезли в сила за Република България съгласно чл. 5, ал. 4 от Конституцията, свързани с правото на съдебна защита. Такива са Международния пакт за гражданските и политическите права /МПГПП/. чл. 14, т. 1. обн., бр. 43/1976 г./, признаващ „основното право на всяко лице при оспорване на правата и задълженията му в гражданския процес на справедливо и публично разглеждане на делото от компетентен, независим и безпристрастен съд.“; чл. 6 т. 1 от Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи/КЗПЧОС; обн., ДВ, бр. 80/1992 г./ във връзка с чл. 6, т. 2 и 3 от Договора за Европейския съюз, според който всяко лице при необходимост има право на съдебна защита от независим и безпристрастен съд в разумен срок, създаден със закон.

В този смисъл следва да напомним, че чл. 5, ал. 4, изр. 2 от Конституцията установява предимството на международните договори пред нормите от вътрешното законодателство тогава когато им противоречат. Според Решение на КС №3/2011 г. ,а така също и чл. 5, ал. 2 АПК националните съдии следва дириктно да прилагат международните договори. В този контекст за съжаление все още се срещат съдебни решения с противоречаща практика, но това е предмет на друг коментар.

В крайна сметка изводът е, че така съществуващата нормативна уредба начело с индитуционалността на Конституцията и законите, като се вземат в предвид Международните договори допълнени с Регламенти и Дерективи на Европейския съюз са основание за непрекъсната публикация на Решения за Конституционен контрол и Тълкувателни решения на ВКС и ВАС, което до голяма степен затруднява работата на процесите за контрол за законосъобразност на административните актове издавани от органите на държавния и местен апарат на управление.

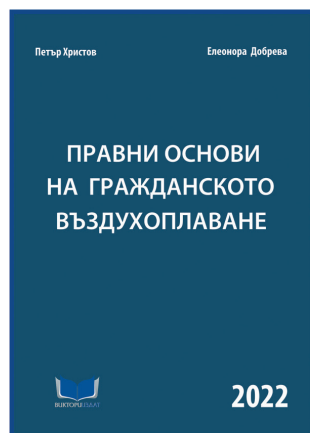
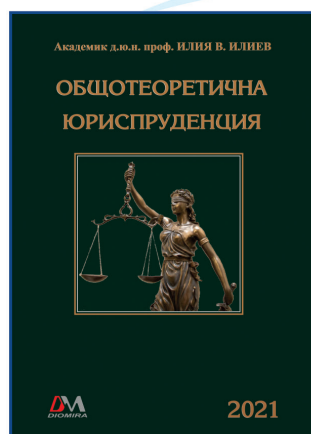
ИЗПОЛЗВАНА ЛИТЕРАТУРА:

1. Конституцията на Р.Б. 1991 г. /К.Р.Б./
2. Административно процесуален кодекс на Р.Б./ АПК-Р.Б.
3. Решения на КС-Р.Б.
4. Илиев Ил. В. „Конституционно право на гражданите по обжалване актовете на органите на публичната администрация издат. Дио Мира, 2022 г.
5. Илиева И. Стоянка, „Механизъм на процесите при управление в сферата на висшето образование“. бр. 7 2021 г. сп. Национална Сигурност.

РЕКЛАМА

ПОСЕТЕТЕ НАШАТА ОНЛАЙН КНИЖАРНИЦА

<https://nacionalna-sigurnost.bg/shop>

РЕВЮТА НА КНИГИ И ПРОМОЦИИ